

УДК 338.48:379.84

Сергійчук О.В., аспірант[©]

ВНЗ Укоопспілки "Полтавський університет економіки і торгівлі"

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АГРОТУРИЗМУ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ АПК

У статті розглядаються питання розвитку аграрного туризму як основи інноваційної діяльності в АПК. Обґрунтовано доцільність використання агротуризму для активізації розвитку агропромислового комплексу регіону.

Ключові слова: аграрний туризм, інноваційна діяльність, турист, садиба, агротуристична послуга, агрооселя.

Постановка проблеми. У результаті реформування агропромислового комплексу України у 90-х роках ХХ століття у сільській місцевості утворилася низка економічних і соціальних проблем. Для їх вирішення потрібні не лише значні капіталовкладення, а й нові підходи, які спроможні значно доповнити та розширити існуючі напрямки розвитку АПК. Одним із таких напрямів може бути розвиток аграрного туризму, про що свідчить практика більшості країн світу, де він набув широкого масштабу. Специфіка агротуризму як виду економічної діяльності полягає не тільки у задоволенні потреб споживачів у відпочинку, а й сприяє поліпшенню соціально-економічної ситуації сільської місцевості.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методологічні аспекти аграрного туризму як виду відпочинку досліджували такі вчені-економісти: П. Саблук, В. Кравців, М. Долішній, О. Бейдик, Ю. Зінько, Л. Агафонова, Д. Ушаков, В. Квартальнов, В. Кардаш, Ю. Стадницький, Д. Стеченко, М. Турковський. Безпосередні питання стосовно впливу агротуризму на розвиток агропромислового комплексу відображені у роботах Н. Кравченко, М. Рутинського, І. Смаля та інших, які висвітлюють актуальні складові цієї проблеми.

Разом з тим, сьогодні у багатьох випадках відсутні науково обґрунтовані і випробувані методики впровадження і розвитку агротуризму. Майже усі учасники цього сегменту ринку діють на власній розсуд, що зумовлює зниження рівня економічної ефективності їх діяльності.

Мета статті. У статті розглядаються питання розвитку агротуризму, як основи інноваційної діяльності в АПК, визначені форми та механізми його впливу на різні аспекти діяльності АПК.

Виклад основного матеріалу. Проблеми пошуку ефективних напрямків активізації інноваційної діяльності в АПК особливо загострилися в умовах сучасної економічної кризи. Так, І. Смалєк справедливо зазначає, що на сучасному етапі розвитку економіки туризм перетворюється на провідну форму

*Науковий керівник – д.е.н., професор Березін О.В.

© Сергійчук О.В., 2011

господарського освоєння простору у разі вичерпання можливостей традиційних їх видів, якими є промислові та сільськогосподарські технології господарювання [5, с. 278]. Тому агротуризм активно розвивається у багатьох країнах Європи, де він є невід'ємною частиною комплексного соціально-економічного розвитку сільської місцевості.

Агротуризм за змістом і формою наближений до сучасного, виник у 70-х роках у Західній Європі (Австрія, Німеччина, Франція, Швейцарія), хоча його коріння можна віднайти ще у Римській імперії, коли члени патриціанських родин виїжджали з Риму на відпочинок у сільську місцевість [3, с.11].

Відповідно до проекту Закону України “Про аграрний туризм та агротуристичну діяльність”, аграрний туризм – це вид туризму як відпочинкового, так і пізнавального характеру, пов'язаний з використанням майна господарств населення, що передбачає здійснення агротуристичної діяльності під час тимчасового перебування туристів у сільській місцевості [2]. Агротуризм інтегрує економічні відносини таких суб'єктів: туристичне підприємство, суб'єкти різних сфер агропромислового комплексу та споживачі агротуристичних послуг.

Доцільність розвитку аграрного туризму у Полтавському регіоні у контексті національного агропродовольчого ринку визначається наступними умовами:

- значний природно-рекреаційний потенціал для розвитку туризму;
- зростання популяції альтернативних видів відпочинку;
- низька частка зайнятих поза сільським господарством;
- низький рівень індустріалізації та урбанізації регіону;
- порівняно низькі ціни на послуги агротуризму;
- необхідність збільшення рівня доходів сільського населення тощо.

За нашим переконанням, головна задача агротуризму – подальший розвиток агропромислового комплексу регіону шляхом організації нового специфічного сектору аграрної економіки.

Провівши дослідження, виявлено, що функціонування агротуристичних господарств у Полтавській області практично не координується та перебуває на стадії зародження, тоді як у окремих регіонах – Івано-Франківській, Волинській, Закарпатській та Львівській областях вже є підстави для того, щоб говорити про етап активного його становлення. Про це свідчить зростання кількості агроосель, які готові надавати агротуристичні послуги; збільшення кількості туристів, що надають перевагу відпочинку у агротуристичних оселях у сільській місцевості.

У Полтавському регіоні лідерами з альтернативних видів туризму є такі садиби [1]:

- гостьовий дім “Старий хутір” – Зінківський район, смт. Опішня;
- сільський дім “До Марини на гостини” – Пирятинський район, с. Березова Рудка;
- сільський дім “Оселя у Оксани” – Великобагачанський район, с. В. Багачка;

– сільський дім “Понад ставом” – Пирятинський район, с. Березова Рудка.

Недоліком у їх роботі є відсутність диференціації господарств на суто агротуристичні і такі, що мають більш загальний характер функціонування типу “зеленої садиби”. Крім того, умови проживання і ставлення господарств не є досконалим. Практично у кожній оселі є факс, під’єднання до Інтернету, що дає змогу оперативно й завчасно одержувати інформацію та резервувати місця заздалегідь.

Загальною характеристикою ринку агротуристичних послуг у Полтавському регіоні, за результатами наших досліджень, є те, що особливу зацікавленість у розвитку агротуризму як форми одержання додаткового доходу, проявляють мешканці, з одного боку, регіонів із низьким рівнем господарського розвитку і високим рівнем безробіття, а з іншого – розвиток агротуризму є характерним для сільських регіонів, що знаходяться поблизу великих міських промислових підприємств. При цьому значну роль у формуванні комплексу передумов для розвитку агротуризму відіграють райони, де є не лише цінні й цікаві історичні пам’ятки та сприятливе природно-рекреаційне середовище, а й умови, що є необхідними для розвитку агропромислового виробництва.

Крім того, слід зазначити, що агротуризм як пропозиція на ринку АПК не має достатнього розвитку з різних причин, а саме:

- недосконала нормативно-правове забезпечення агротуристичного бізнесу;
- низька активність сільських мешканців відносно організації власного бізнесу;
- відсутність підтримки місцевих органів влади та необхідної інфраструктури;
- відсутність кваліфікованих кадрів для роботи у даній сфері;
- відсутність досвіду та знань;
- низька якість та комфортабельність житлового фонду тощо.

У європейській практиці агротуризм став компонентом соціально-економічного системи з перерозподілом частини аграрного населення зі сфери виробництва у сферу послуг. Саме цей напрямок інноваційного розвитку АПК дозволяє створити нові джерела доходів виробників агропромислової продукції, без значних інвестицій. На основі статистичних та аналітичних даних можна виділити такі організаційно-правові форми розвитку аграрного туризму у Полтавському регіоні:

- агротуризм як один із видів фермерського господарства. Перевага розвитку агротуризму на базі фермерського господарства полягає у тому, що відбувається підвищення доходів підприємства та розвиток інших, супутніх агротуризму, підсобних виробництв;

- сімейний агротуристичний бізнес. Розвиток агротуризму на базі сімейного господарства не вимагає інвестицій з боку держави, створює нові робочі місця, сприяє скороченню міграції населення зі села у місто й покращує виробничу та соціальну інфраструктуру АПК.

Висновки. Отже, ми дійшли висновку, що ринок агротуристичних послуг у Полтавському регіоні є несформованим, оскільки економічні взаємовідносини у сфері агротуризму як виду підприємницької діяльності мають стихійний характер. Крім того, у регіоні відсутня відповідна інфраструктура, яка б забезпечила відповідний якісний рівень послуг такого ринку.

Література

1. Зелені свадьби у Полтавській області [Електронний ресурс] / Зелений туризм: усе про сільський відпочинок в Україні. – Режим доступу: <http://ruraltourism.com.ua/?a=oblast&id=53>
2. Про аграрний туризм та агротуристичну діяльність: Закон України (проект) // Туризм сільський зелений. – 2009. – № 1. – С. 18-22.
3. Рутинський М. Й. Сільський туризм: навчальний посібник / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К. : Знання, 2006. – 271 с.
4. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій – запорука відродження аграрної України // Вісник аграрної науки. – № 5, 2006. – С. 21-23.
5. Смалъ І.В. Туризм як форма господарського освоєння депресивних регіонів // Географія. Економіка. Екологія. Туризм: Регіональні студії. Зб. наук. праць / За ред. І.В. Смалъ. – Ніжин: ТОВ “Видавництво “Аспект-Поліграф”, 2007. – С. 277-285.

Summary

Sergiichuk V.

Poltava university of Economics and Trade

CONCEPTUAL ASPECTS OF FORMATION OF FARM TOURISM AS INNOVATIVE AREAS OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX

The article examines the development of agricultural tourism as the basis for innovation in agriculture. Justified the use of agro-tourism to enhance the development of agriculture in the region.

Key words: *farm tourism, innovative activity, tourist estate, farm tourism services, agricultural dwelling.*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р.